

DABING AKO ROZHODUJÚCI FAKTOR PRI RECEPCII AUDIOVIZUÁLNEHO DIEĽA?

Michaela Wolkommerová

Michaela Wolkommerová je absolventkou Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v odbore prekladateľstvo a tlmočníctvo, v jazykovej kombinácii anglický jazyk a kultúra – ruský jazyk a kultúra. Už počas bakalárskeho štúdia inklinovala najmä k problematike audiovizuálneho prekladu, ktorá sa neskôr stala aj hlavným predmetom výskumu jej diplomovej práce. Po úspešnom absolvovaní štúdia sa aj naďalej venuje prekladateľskej činnosti v oboch jazykoch. V budúcnosti by sa rada podieľala na tvorbe dabingu alebo titulkov pre televíziu a kinodistribúciu na Slovensku.

ÚVOD

Problematika audiovizuálneho prekladu sa za posledné roky stala jedným z najdiskutovanejších a najskúmanejších odvetví translatológie. Dôvodom je nepochybne príliv veľkého množstva cudzojazyčnej audiovizuálnej tvorby (filmy, seriály, televízne relácie) zo zahraničia, o ktorú vzrastá čoraz väčší záujem aj na Slovensku. Dabing a tvorba titulkov sa stali najčastejšími formami sprístupňovania zahraničnej filmovej tvorby pre slovenské publikum, a to nielen pre televízny formát, ale aj pre distribúciu do kín. Preferencia konkrétneho typu audiovizuálneho prekladu a jej vplyv na recepciu cieľovým divákom sa stala aj predmetom nášho výskumu.

Napriek tomu, že sa táto oblasť translatológie dostala do väčšieho povedomia až v posledných rokoch 20. storočia, slovenská translatológia zaznamenáva čoraz väčší počet štúdií, vedeckých článkov a študentských prác zameraných práve na tento typ prekladu. Uvedené publikácie sa však často venujú iba všeobecnej charakteristike audiovizuálneho prekladu a podrobnejší výskum o jeho pozitívnom alebo negatívnom vplyve na cieľového recipienta stále chýba. V predkladanom príspevku sa preto zameriame práve na subjektívne názory a postrehy diváckeho publika a na ich osobité preferencie sledovania audiovizuálnych diel na filmovom plátne.

Na základe získaných údajov následne dokážeme alebo vyvrátíme, či voľba dabingu alebo titulkov predstavuje rozhodujúci faktor pri kúpe lístkov do kina a či má daná forma sprostredkovania cudzojazyčného diela vplyv na výsledný zážitok z filmu.

1 AUDIOVIZUÁLNY PREKLAD

V súčasnosti sa s pojmom audiovizuálny preklad nestretávame iba v priamej súvislosti s translatológiou, no i v každodennej praxi. Príčinou je predovšetkým enormný rozvoj moderných technológií, internetu a médií, ktoré vedú k výraznej expanzii rôznych odvetví zábavného priemyslu. Medzi tieto odvetvia bezpochyby patrí aj kinematografia, ktorá dnes predstavuje neodmysliteľnú súčasť nášho života.

Samotný pojem môžeme z teoretického aspektu definovať ako „*preklad audiovizuálneho diela, založeného na obraze, zvuku a jazyku, pričom prekladateľský proces sa odvíja od všetkých spomínaných zložiek*“ (Paulínyová, 2017, s. 20). Z uvedenej definície vyplýva, že úlohou sprostredkovateľa cudzojazyčného diela, t. j. audiovizuálneho prekladateľa, v procese prekladu je nielen práca s predloženým textom, ale aj práca so zvukovou a s obrazovou zložkou originálu.

1.1 Typológia audiovizuálneho prekladu

Zahraniční teoretici ako G. M. Luyken, Y. Gambier či J. Díaz-Cintas sa zhodujú na troch základných typoch prekladu audiovizuálnych diel: dabing, titulky a *voice-over* (rýchlodabing). Spoločným znakom pre všetky tri uvedené formy je spojenie obrazovej, zvukovej a jazykovej zložky, požiadavka synchronnosti a prevod cudzích prvkov do prvkov domácich. Okrem spomínaných foriem sa uvádza aj audiokomentár určený pre slabozrakých a nevidiacich, tzv. skryté titulky pre slabo počujúcich a nepočujúcich, titulkovanie v priamom prenose či dokonca simultánne tlmočenie filmov. Ako sme už načrtli v úvode príspevku, na Slovensku sa najčastejšie stretávame s dvomi najpoužívanejšími typmi audiovizuálneho prekladu, a to s dabingom a titulkami. Či už ide o sprostredkovanie prekladu pre televíznu tvorbu alebo filmové plátno, obe formy predstavujú komplexné procesy opierajúce sa o rôzne špecifiká, ktoré si priblížime v nasledujúcich podkapitolách.

1.1.1 Dabing

Preklad filmovej dialógovej listiny pre dabing patrí medzi najkomplexnejšie procesy v oblasti translatológie. Na rozdiel od ostatných typov prekladu prekladateľ

produkuje len prvotnú verziu textu, ktorá ďalej podstupuje zložitú cestu k finálnej podobe a následne sa prispôsobuje potrebám a požiadavkám cieľového diváckeho recipienta. Tento proces tvorí niekoľko úzko prepojených fáz a vyžaduje si nepretržitú spoluprácu viacerých činiteľov (dramaturg, prekladateľ, úpravca dialógov, dabujúci herci, režisér a iní).

Základné pojmy spojené s prekladom audiovizuálneho diela vymedzuje slovenský Zákon o audiovizii č. 40/2015 Z. z., ktorý definuje dabing ako „*spracovanie pôvodného audiovizuálneho diela nahradením pôvodnej slovesnej zložky jej nahovorením do iného jazyka*“. Dabingová úprava audiovizuálneho diela teda nahrádza pôvodné cudzojazyčné dialógy autentickými dialógmi v cieľovom jazyku, vďaka čomu umožňuje cieľovému recipientovi pochopiť vzájomné súvislosti a celkový dej filmu. Úlohou prekladateľa je preto snaha o zachovanie významovej i jazykovej zložky diela s ohľadom na recipienta, pre ktorého by mal film pôsobiť autenticky. Nemenej dôležitou úlohou dabingového produkčného tímu je tiež zabezpečiť synchrónnosť prehovorov a pohybu pier hercov vystupujúcich v audiovizuálnom diele, aby sa tak úplne alebo aspoň približne zhodovali s prehovormi dabingových hercov v cieľovom jazyku.

1.1.2 Titulky

Prevod cudzojazyčného audiovizuálneho diela prostredníctvom titulkov sa postupne stáva preferovaným spôsobom prekladu v mnohých európskych krajinách. Tvorba titulkov sa dostáva do popredia nielen z dôvodu nižších finančných nárokov a rýchlejšej produkcie, no najmä vďaka rastúcemu trendu dopytu divákov po vyššej autentickosti prevzatého diela.

Zákon č. 40/2015 Z. z. o audiovizii vymedzuje definíciu tvorby titulkov nasledovne: „*titulkovanie je spracovanie pôvodného audiovizuálneho diela doplnením o otvorené titulky, skryté titulky alebo titulky pre osoby so sluchovým postihnutím*“. Ide teda o prenos dialógov z východiskového jazyka do jazyka cieľového, pričom zároveň dochádza k prevodu hovoreného slova do písomnej podoby. Takáto podoba sa po náležitej úprave zobrazuje v spodnej časti obrazovky alebo filmového plátna súbežne s pôvodnou zvukovou a vizuálnou zložkou originálneho diela.

Na rozdiel od tvorby dabingu sa práca na výrobe filmových titulkov výrazne líši. Kým pri dabingu zohráva prekladateľ len akúsi druhotnú funkciu, pri titulkovaní má kľúčovú úlohu – previesť originálny text do cieľového jazyka, pričom musí dbať na časové (optimálny čas zobrazenia titulku na plátne) a priestorové (zobrazenie titulku najviac v dvoch riadkoch, maximálne 40 znakov vrátane medzier na jeden riadok, kondenzácia informácií) obmedzenia a ovládať aspoň základné technické zručnosti s titulkovacími programami.

2 RECEPCIA PREVZATÉHO AUDIOVIZUÁLNEHO DIEĽA

Audiovizuálne dielo možno označiť za formu mediálneho prostriedku nesúceho informáciu, ktorá zabezpečuje komunikáciu medzi dielom a jeho recipientom. Existencia audiovizuálneho diela je preto do veľkej miery podmienená samotným recipientom, t. j. diváckym publikom.

V poslednom čase sa však slovenskí distribútori stretávajú s otázkou, v akej podobe by mali prevzaté audiovizuálne diela sprístupňovať divákovi. Aj napriek tomu, že sa divácke publikum pri televíznych formátoch zvyčajne prikláňa k dabingovej verzii, názory divákov vychutnávajúcich si film na premietacom plátne v kinách sa na túto problematiku rozchádzajú.

Film predstavuje komunikačný prostriedok určený pre masové publikum, a preto je hlavnou úlohou sprostredkovateľa adekvátnej verzie tohto diela v cieľovom jazyku zachovať pôvodnú hodnotu originálu. Okrem zachovania pôvodných umeleckých vlastností diela je nevyhnutnosťou zachovať aj hlavnú podstatu dialógov, ktoré predstavujú jeden z najdôležitejších faktorov pri recepcii jednotlivých postáv, ich základných charakteristických črt, špecifického správania a konania. Recepciu jednotlivých postáv, prehovorov i samotného deja je preto potrebné skúmať z dvoch kľúčových hľadísk, a to z hľadiska zvukovej a vizuálnej zložky diela (De Pablos-Ortega, 2015, In: Días Cintas – Neves, 2015). Pri cudzojazyčných filmoch s titulkami obrazy premietajúce sa na plátne pomáhajú pri dekódovaní informácie poskytnutej v titulkoch. Pri dabovaných filmoch je zas divák odkázaný výlučne na zvukovú zložku v cieľovom jazyku, ktorá zohráva fundamentálnu úlohu, keďže recipient nemá k dispozícii originálnu zvukovú stopu, len pôvodný obraz. Diváci teda musia spracovávať informácie poskytované upravenou verzou audiovizuálneho diela rôznymi spôsobmi – v prípade dabovaných filmov sú nútení si ich vypočuť a v prípade filmov s titulkami si tieto informácie musia prečítať.

2.1 Jazyková kompetencia a skúsenostný komplex ako rozhodujúce faktory pri recepcii prevzatého audiovizuálneho diela

Filmové tituly a televízne programy, ktoré sa na naše územie dostávajú zo zahraničia, vyžadujú od slovenského diváka neustále prekonávanie jazykových bariér. Aj napriek tomu, že sa väčšina slovenského publika dožaduje sprístupnenia zahraničnej tvorby v materinskom jazyku, čoraz viac divákov siaha po autentickom originálnom znení. Môže za to najmä skutočnosť, že vo veľkej časti Európy, vrátane Slovenska, dochádza k významnému šíreniu cudzieho (najmä anglického)

jazyka v kultúrnej, sociálnej či politickej sfére. Dnes sa do každodenného styku s anglickým jazykom dostáva najmä mládež, a to nielen prostredníctvom štúdia v školách alebo špeciálnych jazykových kurzov, no predovšetkým prostredníctvom mobilných a počítačových hier, televízie, tlače či počúvania zahraničnej hudby. Neustále sa rozširujúci výskyt cudzích slov pochádzajúcich z anglického jazyka na našom území má najčastejšie za následok ich preberanie a postupné začleňovanie do slovenskej slovnej zásoby, čo pre mladšiu generáciu divákov otvára nové možnosti sledovania filmov v originálnom znení, t. j. so zachovaním jazykovej a zvukovej autenticity.

Ďalším faktorom ovplyvňujúcim recepciu diváka je bezpochyby skúsenostný a vedomostný komplex. Ide o súhrn všeobecných a odborných poznatkov, vedomostí a skúseností, ktoré človek nadobúda počas celého života. Súbežná existencia oboch uvedených druhov komplexu spôsobuje, že recepcia toho istého audiovizuálneho diela má pri viacerých divákoch rozdielne hodnoty. Keďže každý filmový recipient disponuje rôznou úrovňou vedomostí, skúseností a predstavivosti, často dochádza k tvorbe subjektívnych interpretácií tej istej informácie a rôznym formám, či dokonca intenzitám emocionálneho zážitku z daného audiovizuálneho diela.

3 PREFERENCIA TYPU PREVODU CUDZOJAZYČNÉHO AUDIOVIZUÁLNEHO DIELA

Po oboznámení sa s teoretickými poznatkami o audiovizuálnom preklade a jeho recepcii zo strany diváckeho publika sa presunieme k praktickej výskumnej časti. Náš kvantitatívny výskum sme realizovali prostredníctvom anonymného dotazníkového formulára v priestoroch multikina vo Zvolene, čo nám zabezpečilo priamy prístup k potrebnej cieľovej výskumnej vzorke – k návštevníkom kina a priaznivcom sledovania audiovizuálnych diel na filmovom plátne. Predmetom dotazníka bola jednoduchá a ľahko zrozumiteľná otázka týkajúca sa preferencie dabingu alebo titulkov pri sledovaní filmu v kine. Respondenti mali navyše možnosť výberu z alternatívnych možností, ktoré nám priblížili dôvody výberu konkrétnej odpovede. Okrem zodpovedania východiskovej otázky mali účastníci výskumu za úlohu poskytnúť aj svoje sociodemografické údaje (vek, pohlavie, najvyššie dosiahnuté vzdelanie), ktoré nám umožnili porovnať jednotlivé výsledky vo viacerých kategóriách. Predmetom skúmania bolo zistiť, či preferencia typu sprostredkovania cudzojazyčného audiovizuálneho diela do cieľového jazyka prostredníctvom dabingu alebo titulkov vplyva alebo nemá výraznejší dopad na výslednú recepciu filmu divákmi.

3.1 Predstavenie výskumnej vzorky

Do kvantitatívneho výskumu sa celkovo zapojilo 274 respondentov. Cieľovú výskumnú skupinu tvorili návštevníci zvolenského kina rôznych vekových kategórií, vzdelania, pôvodu či záujmov. Ako uvádza Tabuľka 1, väčštinovú účasť predstavovali ženy s počtom 173, zatiaľ čo muži sa zúčastnili v menšom počte, a to konkrétne 101.

Tabuľka 1: Zloženie výskumnej vzorky podľa pohlavia

Pohlavie	Žena	Muž	Spolu
Počet	173	101	274
%	63,14 %	36,86 %	100,00 %

Nemenej relevantným kritériom pre výskum boli aj údaje o veku respondentov, a to najmä z dôvodu odlišných osobných záujmov, priorit a životných skúseností. Najmladším účastníkom bol respondent vo veku 14 rokov, najstarším bol účastník vo veku 61 rokov. Podrobnejšie údaje možno pozorovať v nasledujúcej tabuľke (Tabuľka 2).

Tabuľka 2: Zloženie výskumnej vzorky podľa veku

Vek	14 – 22 r.	23 – 30 r.	31 – 45 r.	46 r. +	Spolu
Počet	85	75	86	28	247
%	31,02 %	27,37 %	31,39 %	10,22 %	100,00 %

Posledný sociodemografický údaj v dotazníku bol stupeň najvyššieho dosiahnutého vzdelania. Z celkového počtu 274 sa k dosiahnutému základnému vzdelaniu prihlásilo 21 respondentov. Najvyššie zastúpenie mali účastníci výskumu s dosiahnutým stredoškolským vzdelaním, ktorých sa zúčastnilo celkom 159. Stupeň vysokoškolského vzdelania v dotazníku uviedlo 94 respondentov.

Tabuľka 3: Zloženie výskumnej vzorky podľa dosiahnutého vzdelania

Vzdelanie	Základné	Stredoškolské	Vysokoškolské	Spolu
Počet	21	159	94	247
%	7,66 %	58 %	34,31 %	100,00 %

4 ANALÝZA VÝSLEDKOV VÝSKUMU

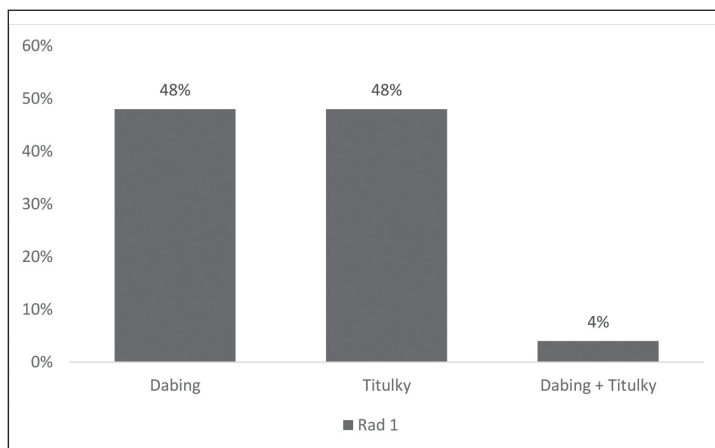
Výsledky výskumu získané prostredníctvom dotazníka sme podrobne vyhodnotili pomocou deskriptívnej štatistickej metódy. Na základe týchto údajov sme dospeli k záveru, že preferencia konkrétneho typu sprostredkovania zahraničného filmového diela do materinského jazyka sa líši predovšetkým v závislosti od pohlavia, veku, dosiahnutého vzdelania, rozličného skúsenostného a vedomostného komplexu či osobných záujmov.

4.1 Všeobecná preferencia dabingu/titulkov

Kľúčová otázka dotazníka „Preferujete pri návšteve kina dabovaný film alebo film s titulkami?“, rozdelila účastníkov nášho výskumu na tri rôzne skupiny. Prvú skupinu tvorilo 132 divákov, ktorí uviedli, že pri návšteve kina preferujú sledovanie cudzojazyčných filmov výlučne v dabingovej verzii. Druhá skupina pozostávala takisto z 132 návštevníkov, ktorí sa naopak prikláňajú k verzii filmov v originálnom znení s titulkami. Mimoriadne prekvapivým bolo zistenie, že počet respondentov skupiny preferujúcej titulky sa absolútne zhodoval s počtom respondentov, ktorý v dotazníku zvolili preferenciu dabingovej úpravy zahraničných audiovizuálnych diel. Na základe tohto zistenia môžeme potvrdiť domnienku, že preferencie slovenskej kinodistribúcie sa za posledné roky výrazne zmenili.

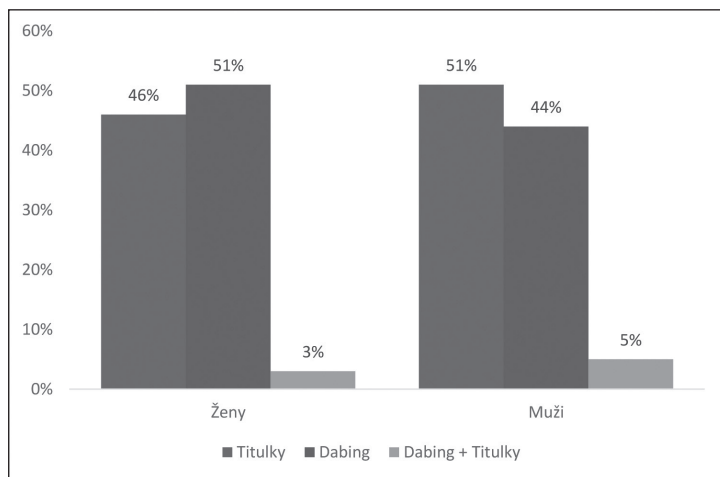
Medzi vyplnenými dotazníkmi sa okrem voľby konkrétneho typu preferovaného sprostredkovania zahraničného filmu našiel aj tretí typ odpovede. Uvedenú skupinu tvorilo desať opýtaných, ktorí svoju voľbu odôvodnili odpoveďami typu „je mi to jedno“, či „film si rád/a pozriem v akomkoľvek formáte“.

Graf 1:
Všeobecná
preferencia
dabingu a titulkov
u divákov
navštevujúcich
kino vo Zvolene

4.1.1 Preferencia dabingu/titulkov v závislosti od pohlavia

Prvým kritériom pre analýzu získaných výsledkov na základe sociodemografických faktorov bolo pohlavie. Ako môžeme pozorovať na nasledujúcom grafe (Graf 2), rozdiely v preferencii dabingu/titulkov medzi ženami a mužmi nie sú až také markantné. V prípade žien sa do vedenia dostala dabingová verzia filmov, u mužov zas mierne prevládala preferencia originálneho znenia s titulkami.

Graf 2:
Preferencia dabingu/titulkov ženami a mužmi

Z celkového počtu 173 respondentiek preferenciu dabingovej verzie filmu označila nadpolovičná väčšina, a to konkrétne 88 opýtaných. K možnosti pôvodného znenia s titulkami sa priklonilo celkom 80 žien. Zvyšných päť respondentiek zaškrtilo v dotazníkovom formulári obe možnosti, čím nepriamo vyjadrili názor, že je pre nich voľba konkrétneho sprostredkovania cudzojazyčného filmu do materinského jazyka irelevantná.

Čo sa týka mužov, získané údaje sa v porovnaní so ženským diváckym publikom mierne líšili. Z celkového počtu 101 respondentov zvolilo možnosť dabingu len 44 opýtaných. O niečo vyššiu hodnotu dosiahla skupina preferujúca verziu s titulkami, pre ktorú sa rozhodlo 52 mužov. Poslednú kategóriu uzatvorili piati účastníci výskumu, ktorí označili obe ponúknuté možnosti.

4.1.2 Preferencia dabingu/titulkov v závislosti od veku

Rozdelenie divákov na základe vekovej štruktúry prinieslo o niečo podrobnejšie výsledky. Prvú vekovú kategóriu tvorili mladiství a dospelávajúci od 14 do 22 ro-

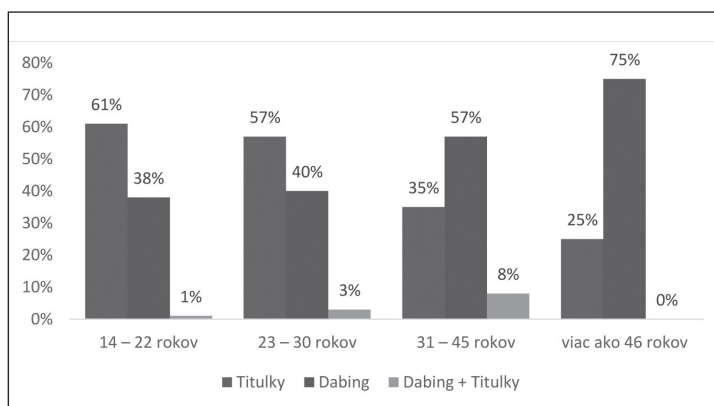
kov. Ako sme už naznačili v teoretickej časti, divácke publikum je v tomto veku výrazne ovplyvňované internetom a svetom médií, prostredníctvom ktorých sa dostáva do častejšieho kontaktu s cudzími jazykmi ako starší respondenti. Nie je preto prekvapujúce, že aj ich preferencia sledovania filmov v kine sa prikláňa práve k originálnemu zneniu s titulkami. Uvedenú kategóriu tvorilo 85 respondentov, z ktorých 52 označilo možnosť sledovania filmov v pôvodnom znení s titulkami, 32 zvolilo možnosť dabingovej verzie audiovizuálnych diel a jeden respondent sa vyjadril, že medzi verziami s titulkami a dabingovou verzou filmu nerozlišuje.

Druhá skupina pozostávala z diváckeho publika vo veku od 23 do 30 rokov. Z celkového počtu 75 respondentov v tejto vekovej kategórii sa 43 priklonilo k voľbe sledovania pôvodnej verzie filmu s titulkami, zatiaľ čo 30 opýtaných zvolilo dabingovú úpravu cudzojazyčných filmov. Dvaja respondenti navyše uviedli, že pre nich voľba dabingu/titulkov nie je pri návšteve kina rozhodujúcim faktorom a nemajú problém pozrieť si film v akejkoľvek verzii.

Do tretej skupiny sa dostali respondenti vo veku od 31 do 45 rokov, ktorú tvorilo 86 opýtaných. V rámci uvedenej vekovej kategórie sa do popredia dostal dabing, ktorý označilo až 49 divákov. Pre titulkovú verziu sa naopak rozhodlo len 30 respondentov. Vyššie zastúpenie mala aj možnosť preferencie oboch typov sprostredkovania cudzojazyčných filmov cieľovému publiku, ktorú označilo sedem opýtaných.

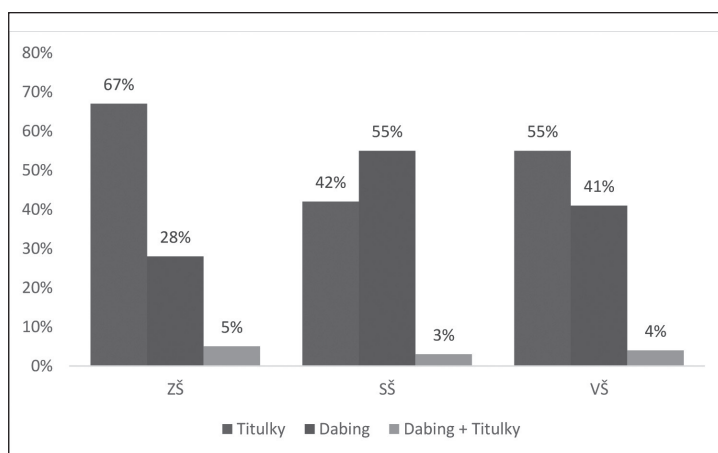
Samostatnú skupinu tvorili aj respondenti starší ako 46 rokov, ktorých sa nášho výskumu zúčastnilo celkom 28. 21 respondentov v uvedenej vekovej kategórii označilo, že pri návšteve filmu v kine preferuje tituly v dabingovej forme. Len siedmi respondenti sa priklonili k možnosti sledovania zahraničného filmu v originálnom znení s titulkami.

Graf 3:
Preferencia
dabingu/titulkov
v závislosti od
veku

4.1.3 Preferencia dabingu/titulkov v závislosti od dosiahnutého vzdelania

Na základe získaných údajov si dovoľujeme tvrdiť, že okrem veku a pohlavia má na preferencie divákov výrazný vplyv aj ich najvyššie dosiahnuté vzdelanie. Ako môžeme vidieť v nasledujúcom grafe (Graf 4), preferencia dabingovej úpravy audiovizuálneho diela bola zaznamenaná u divákov s ukončeným stredoškolským vzdelaním, zatiaľ čo po voľbe originálneho znenia filmu s titulkami siahli respondenti so základným a vysokoškolským vzdelaním.

Graf 4:
Preferencia dabingu/titulkov v závislosti od vzdelania

4.2 Analýza doplnujúcich komentárov a názorov respondentov

Ako sme už naznačili v vyššie, dotazníkový formulár, pomocou ktorého sme získavali údaje, obsahoval okrem možnosti výberu z dvoch hlavných alternatív – preferencie sledovania filmov v kine v dabingovej podobe alebo v pôvodnej verzii s titulkami, aj nepovinný výber z vopred stanovených dôvodov, ktoré ich mohli, no nemuseli, viesť k označeniu danej možnosti. Voľba navrhnutých možností sa s pripomienkami a komentármi respondentov stali podkladovým materiálom na podrobnejšiu analýzu subjektívnych pohľadov a názorov diváckeho publika na danú problematiku. Získané údaje nám pomohli vyhodnotiť, aké sú najčastejšie dôvody voľby konkrétnej formy sprostredkovania cudzojazyčných audiovizuálnych diel do materinského jazyka.

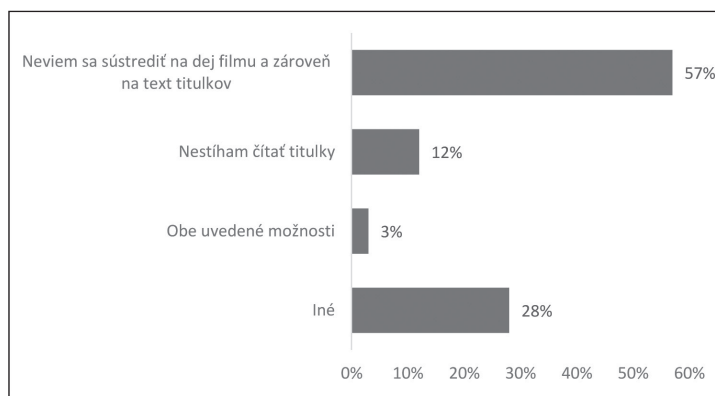
4.2.1 Preferencia sledovania filmov s dabingom

Ako vyplýva zo získaných štatistických údajov, z celkového počtu 132 respondentov, ktorí sa pri sledovaní filmov v kine prikláňajú k dabovaným verziám, až 75 odôvodnilo svoj výber možnosťou „nevím sa sústrediť na dej filmu a zároveň na text titulkov“. Uvedenú skupinu divákov tvorilo 50 žien prevažne stredoškolského vzdelania vo všetkých vekových kategóriách vrátane štyroch respondentiek s najvyšším základným dosiahnutým vzdelaním a 11 respondentiek s vysokoškolským titulom/titulmi. Danú odpoveď označilo aj 25 mužov prevažne s dosiahnutým stredoškolským vzdelaním vo vekových rozmedziach 18 až 27 rokov a 30 až 61 rokov vrátane piatich diváckych respondentov s vysokoškolským titulom/titulmi.

16 opýtaných vybralo druhú možnosť, teda „nestíham čítať titulky“. V tomto prípade bolo zloženie výskumnej vzorky vyvážené, teda uvedenú možnosť označilo osem žien vo veku od 20 do 55 rokov a takisto osem mužov vo veku od 16 do 47 rokov.

Menšia časť divákov označila oba prípady, a teda preferenciu dabingovej úpravy cudzojazyčných audiovizuálnych diel pre neschopnosť sústrediť sa na dej a zároveň na čítanie prekladu dialógov v textovej podobe. Išlo konkrétne o tri respondentky s najvyšším dosiahnutým stredoškolským vzdelaním a jednu 36-ročnú respondentku s vysokoškolským titulom/titulmi. Zvyšní respondenti sa priklonili k možnosti „Iné“ a v dotazníku uviedli svoje subjektívne názory a postrehy.

Graf 5:
Najčastejšie dôvody uprednostňovania dabingu pred titulkami

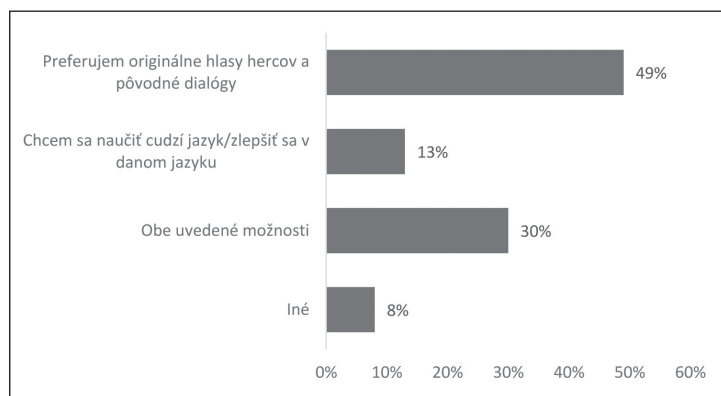
Spomedzi najčastejších odpovedí v prospech dabingu prevládali názory typu „preferujem dabing, pretože sa mi nechce čítať titulky“, „dabing je pohodlnejší“ či tvrdenie, že pri dabingu sa vie človek lepšie sústrediť na dej filmu bez rušivých

vplyvov, akými môžu byť práve titulky. Väčšina opýtaných navyše zdôraznila, že titulky sa pri niektorých filmových tituloch premietajú na plátne príliš rýchlo, čo môže spôsobiť únik drobných dejových detailov. Niektorí respondenti v dotazníku uviedli, že je pre nich sledovanie dabovaných filmov jednoduchšie, a to predovšetkým preto, že neovládajú cudzí jazyk až do takej miery, aby vedeli svoju pozornosť rozštiepiť na vnímanie originálneho znenia, obrazu a čítanie textového prekladu.

4.2.2 Preferencia sledovania filmov v originálnom znení s titulkami

Z výsledného počtu 132 opýtaných, ktorí označili možnosť preferencie sledovania zahraničných filmov vo zvolenskom kine v origináli s titulkami, 17 divákov za dôvod svojho rozhodnutia zvolilo možnosť „chcem sa naučiť cudzí jazyk/zlepšiť sa v danom jazyku“. Uvedená skupina diváckeho publika pozostávala z ôsmich žien zväčša stredoškolského vzdelania v priemernom veku 35 rokov. Túto možnosť tiež označilo deväť mužov prevažne vysokoškolského vzdelania v priemerných vekových kategóriách 22 – 25 rokov a 34 – 49 rokov.

Početnejšou bola skupina respondentov, ktorá si vybrala druhý dôvod: „preferujem originálne hlasy hercov a pôvodné dialógy“. Tvorila ju takmer polovica divákov, a to konkrétne 64, v zložení 42 žien a 22 mužov. Spomedzi priaznivcov titulkovej verzie audiovizuálnych diel sa našli aj takí, ktorí si zvolili oba ponúknuté dôvody. Táto časť diváckeho publika pozostávala zo 40 respondentov, a to konkrétne z 26 žien a 14 mužov. K možnosti „Iné“ sa priklonilo 11 respondentov, ktorí si z ponúknutých dôvodov nevybrali ani jeden a na danú problematiku sa vyjadrili vlastnými slovami.

Graf 6:
Najčastejšie dôvody uprednostňovania titulkov pred dabingom

K najčastejším dôvodom voľby sledovania filmov v kinách v pôvodnom znení s titulkami boli tvrdenia, že dabingová úprava mení originálne repliky a dialógy postáv, nezachováva humorné pasáže a svojím prekladom ich skôr znehodnocuje, čím narúša pôvodný zámer scenáristu a režisérovu myšlienku, narúša celkovú atmosféru deja a kazí výsledný dojem z filmu. Okrem toho sa viacerí respondenti vyjadrili, že sú znepokojení kvalitou slovenského dabingu a často ho označovali za neadekvátny a „odfláknutý“.

ZÁVER

Na základe zvolených možností, odpovedí a komentárov respondentov a ich následného deskriptívneho štatistického spracovania sme dospeli k záveru, že výber konkrétnej formy sprostredkovania cudzojazyčného audiovizuálneho diela je do veľkej miery podmienený početnými faktormi. Sociodemografické údaje, akými sú vek, pohlavie či najvyššie dosiahnuté vzdelanie, môžeme považovať za jedny z najvýznamnejších činiteľov, ktoré podmieňujú voľbu konkrétnej možnosti sledovania audiovizuálnych diel na filmovom plátne. Preferencia typu spracovania cudzojazyčného filmu do cieľového jazyka je pre každého diváckeho recipienta subjektívnou voľbou, ktorá výrazne ovplyvňuje výslednú recepciu audiovizuálneho diela. Či už ide o pohodlnosť, potrebu autenticity či nadšenie z učenia sa nového cudzieho jazyka, každý jednotlivec má pre svoje rozhodnutie osobné dôvody a je len na ňom, akým spôsobom si vychutná filmový zážitok na striebornom plátne.

LITERATÚRA

- DE PABLOS-ORTEGA, Carlos. *Audience Perception of Characters in Pedro Almodóvar's Film La flor de mi secreto*. In: *Audiovisual Translation*. Cambridge Scholars Publishing, 2015, s. 190-208. ISBN 978-1-4438-7432-8.
- DÍAZ-CINTAS, Jorge – NEVES, Josélia. *Audiovisual Translation: Taking Stock*. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2015, 330 s. ISBN: 978-1-4438-7432-8.
- DÍAZ-CINTAS, Jorge – REMAEL, Aline. *Audiovisual Translation: Subtitling*. Manchester : St. Jerome Publishing, 2007, 272 s. ISBN 1-900650-95-5.
- PAULÍNYOVÁ, Lucia. *Z papiera na obraz : proces tvorby audiovizuálneho prekladu*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2017, 266 s. ISBN 978-80-223-4167-7.
- POŠTA, Miroslav. *Titulkujeme profesionálne*. Apostrof, 2012, 157 s. ISBN: 978-80-87561-16-4.

Internetové zdroje

BOŽÍK, Michal. *Rozvoj angličtiny pomocou videohier*. In: Dennikn.sk. [online]. 2015 [cit. 2018-2-12]. Dostupné na: <<http://vlcata.dennikn.sk/rozvoj-anglictiny-pomocou-videohier/>>.

Zákon o audiovizii č. 40/2015. [online]

Dostupné na: <http://www.sfu.sk/uploads/ckeditor/attachments/339/audiovizu_lny_zakon2015.pdf>.

RESUMÉ

The proposed paper explores the issue of audiovisual translation, as it is becoming one of the most discussed and examined field of translatology. Whether we talk about dubbing or subtitling, the target audience requires an authentic adaptation of the original. The essential objective of our research was to demonstrate a positive or a negative impact of the foreign audiovisual works translation on the viewer's final cultural experience. Even though the results of our research showed that dubbing and subtitles divide the cinema audience in Zvolen in half, the preference of the upcoming generation of young audiences has proved that the tendency of distributing foreign movies with dubbing will change or even disappear, and the generation of viewers growing up in the world of internet and the latest technologies will be able to enjoy all films in cinemas with the authentic original sound.

◆◆◆

Mgr. Michaela Wolkommerová
Prachatická 27
960 01 Zvolen
m.wolkomm@gmail.com